

Utlåtande 2011:162 RI (Dnr 309-2800/2010)

Omvandling av stadens kajer till gröna strövområden

Motion (2010:40) av Tomas Rudin (S)

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.
Motion (2010:40) av Tomas Rudin (S) om ”Omvandling av stadens kajer till gröna strövområden” besvaras med vad som anförs i detta utlåtande.

Föredragande borgarrådet Sten Nordin anför följande.

Ärendet

I en motion (2010:40) till kommunfullmäktige föreslår Tomas Rudin (S) att staden tar fram en plan för omvandling av stadens kajer till gröna park- och strövområden för framtida kultur och rekreation.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafik- och renhållningsnämnden, Stockholms Hamn AB och Stockholms Stadshus AB. Stockholms Stadshus AB har inte inkommit med något yttrande.

Stadsledningskontoret anser att motionärens förslag om att ta fram en plan för omvandling av stadens kajer till gröna park- och strövområden för framtida kultur och rekreation redan tillgodoses inom stadens befintliga styr- och policydokument.

Exploateringsnämnden anser att stadens vattennära lägen bör göras allmänt tillgängliga och konstaterar att detta säkerställs genom Vision 2030 och stadens översiktsplan Promenadstaden. Kontoret poängterar dock att stränder och kajer är tämligen skilda miljöer.

Stadsbyggnadsnämnden lyfter upp Promenadstaden – Översiktsplan för Stockholm, som tar upp tillgängligheten till stränder och kajer samt att tillgången till dessa har ökat i staden.

Trafik- och renhållningsnämnden konstaterar att nämnden i avtal med Stockholms Hamn AB samarbetar för att inventera stränder och kajer ur olika aspekter och att det ska ske i syfte för att uppfylla stadens övergripande målsättningar för nyttjande av kajer och offentliga rum.

Stockholms Hamn AB framhåller att det under de senaste 15 åren varit mer eller mindre kontinuerligt pågående upprustningar av kajområden i staden och att hamnen i sina ägardirektiv från staden bland annat har att utveckla och upprusta innerstadens kajer.

Mina synpunkter

Vårt vatten är något som vi som stockholmare kan vara stolta över, särskilt som vi har över 150 år av investeringar och förbättrad vattenkvalitet bakom oss. Det arbete som idag utförs för bättre kajlägen har gjort att tidigare impopulära områden nu är trevliga flaneringsstråk, och investeringar görs för en modern hantering av fartygens förtöjningar vid land.

Dock är det, som exploateringsnämnden poängterar, en skillnad mellan kaj och strand. Det förstnämnda består av hårdgjorda ytor i bebodda områden, tillgänglighetsanpassade och barnvagnsvänliga, medan det andra ofta består av mer otillgängliga områden som passar bättre för bad och avkoppling.

Båda dessa kan rymmas i en stad, men måste anpassas utifrån sina lägen, och vilka krav som stockholmarna har. Stadens befintliga dokument i form av översiktsplan och Vision 2030 torde dock tillgodose det som motionären efterfrågar. Jag föreslår att motionen ska anses besvarad med vad som framförs i utlåtandet.

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Motion (2010:40) om ”Omvandling av stadens kajer till gröna strövområden”

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarråden *Karin Wanngård, Roger Mogert* och *Tomas Rudin* (alla S) enligt följande.

Vi föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta att

1. i huvudsak bifalla motionen
2. därutöver anföras.

Det finns många anspråk och intressen i de vattennära lägena vilket kräver en noggrann avvägning i planeringen. Just därför är det viktigt att inte glömma de värden som gröna park- och strövområden tillför staden. Platser där människor möts, platser för rekreation, för barnens lek och för aktiva fritidsliv också i centrala delar av staden tillför liv och lust till vår stad. I tider av svår bostadsbrist och trafikproblem händer det inte sällan att de värden som är lite svårare att mäta glöms bort. Vi är dock övertygade om att vi kan komma tillrätta med stadens bostadsbrist och trafiksituation, utan att för den saken kompromissa med de kvaliteter som exempelvis riktiga strandpromenader innebär. Det är bra att Staden är vaksam på detta så att vi inte i slutändan bygger på bekostnad av de andra värden som gör Stockholm fantastiskt.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

Motion (2010:40) av Tomas Rudin (S) om ”Omvandling av stadens kajer till gröna strövområden” besvaras med vad som anförts i detta utlåtande.

Stockholm den 15 november 2011

På kommunstyrelsens vägnar:
STEN NORDIN

Ylva Tengblad

Reservation anfördes av *Roger Mogert, Tomas Rudin* och *Maria Östberg Svanelind* (alla S) med hänvisning till reservationen av (S) i borgarrådsberedningen.

Reservation anfördes av *Emilia Hagberg* och *Stefan Nilsson* (båda MP) enligt följande.

Vi föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Tillstyrka motionen.
2. Därutöver anför följande:

Det finns behov av en plan för hur stadens kajer och stränder kan förbättras och bli mer tillgängliga för allmänheten. En av intentionerna med strandskyddslagen är just den att allmänheten ska få tillgång åtminstone till de 100 meterna närmast vattnet. Som det nu är beviljas det både i Stockholm och på andra håll alltför ofta dispenser från strandskyddet vilket gör att allmänhetens tillträde till vattennära mark begränsas. Dessutom kan detta ge problem i framtiden när vattennivån stiger. Det kan diskuteras om 100-metersförbudet för bebyggelse är tillräckligt. Att ge allmänheten ökad tillgänglighet till kajer och stränder ska ske även om någon exploatering inte är aktuell genom markanvisning till en byggherre.

Reservation anfördes av *Ann-Margarethe Livh* (V) enligt följande.

Jag föreslår att kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta att

1. i huvudsak bifalla motionen
2. därutöver anför

Flera av remissinstanserna instämmer i stora delar av motionen men konkluderar i att det redan görs tillräckligt inom ramen för översiktsplaner och visioner. Vi menar att ambitionsnivån bör vara högre i linje med det motionären föreslår. Det finns ingen motsättning eller konflikt med motionens tanke att sträva efter att göra mer och fler av Stockholms stränder till gröna strövområden.

ÄRENDET

I en motion (2010:40) till kommunfullmäktige föreslår Tomas Rudin (S) att staden tar fram en plan för omvandling av stadens kajer till gröna park- och strövområden för framtida kultur och rekreation.

BEREDNING

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, exploateringsnämnden, stadsbyggnadsnämnden, trafik- och renhållningsnämnden, Stockholms Hamn AB och Stockholms Stadshus AB. Stockholms Stadshus AB har inte inkommit med något yttrande.

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 17 februari 2011 har i huvudsak följande lydelse.

I stadens översiktplan som antogs av kommunfullmäktige i mars 2010 anges som en av planeringsinriktningarna för Stockholm att det ska skapas attraktiva stråk och möjlighet till rekreation vid stadens vatten. Utbyggnaden av strandpromenader ska fortsätta och bristande länkar ska om möjligt åtgärdas. I samband med omvandling av hamn- och industriområden ska tillgängliga, levande och tillräckligt breda stråk skapas. Staden ska även främja fritidsfiske, bad, båtliv och turism.

Stockholms långa strandpartier är en stor tillgång för stadens invånare och en viktig del av stadens identitet. Staden har länge arbetat för att öka tillgängligheten till sjöar och vattendrag genom nya strandpromenader och omvandlingen av tidigare hamn- och industriområden till nya vattennära stadsdelar. Flera av stadens mest uppskattade mötesplatser och rekreationsområden ligger också nära vatten.

I samband med beslut om stadens översiktplan gavs stadsbyggnadsnämnden och trafik- och renhållningsnämnden uppdraget att i samverkan med andra berörda parter utveckla parkprogrammet och ta fram metoder för planering och utveckling av parker och grönområden med fokus på hur fler stockholmare ska få möjlighet att utnyttja stadens gröna miljöer. I kommunfullmäktiges budget för 2011 anges att en ny parkstrategi ska förstärka stadens gröna värden. Stockholmarna ska inte ha längre än 300 meter till närmaste grönområde, 15 000 nya träd ska planteras under mandatperioden och fler citynära badplatser ska anläggas.

Stadsledningskontoret instämmer med motionären att tillgängligheten till stadens vattennära lägen är en viktig och unik tillgång för stadens invånare. Stadsledningskontoret anser dock att dessa värden redan idag har lyfts fram på ett tidigt stadium inom stadsplaneringen och ytterligare förstärkts i och med antagandet av den nya översiktsplanen 2010.

Stadsledningskontorets uppfattning är att i stort sett alla upprustning och exploa-

te-ring av strandnära områden har medfört förbättrad tillgänglighet för allmänheten samt tillfört kultur och annan serviceverksamhet. Som exempel kan nämnas Hammarby Sjöstad som tilldelats pris för den konstnärliga gestaltningen i mötet mellan bostadsbebyggelse och vattenlandskap, Norra Djurgårdsstaden som utformas med tillgängliga parker, grönområden och vattenområden för motion och fri-luftsliv, Nordvästra Kungsholmen där en bred park anläggs längs vattnet för att knyta an till nya Kristinebergs Strandpark, strandpromenaden på Lilla Essingen, ombyggnad av Tullhuset på Stadsgårdskajen till Fotografiska museet, konsthall Magasin 3 i Frihamnen och upprustning av Norr Mälarstrand med paviljonger för restaurangverksamhet.

Stadsledningskontoret anser att motionärens förslag om att ta fram en plan för omvandling av stadens kajer till gröna park- och strövområden för framtida kultur och rekreation redan tillgodoses inom stadens befintliga styr- och policydokument.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar att motion (2010:40) om omvandling av stadens kajer till gröna strövområden anses besvarad med hänvisning till vad som sagts i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Exploateringsnämnden

Exploateringsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 17 februari 2011 att anta exploateringskontorets tjänsteutlåtande som sitt eget.

Reservation anfördes av Maria Östberg Svanelind m.fl. (S) samt Ann-Margarethe Livh (V), *bilaga 1*.

Reservation anfördes av Gabrielle Gjerswold (MP), *bilaga 1*.

Exploateringskontorets tjänsteutlåtande daterat den 24 januari 2010 har i huvudsak följande lydelse.

Exploateringskontoret instämmer i motionens konstaterande att stadens centrala vattennära lägen är efterfrågade för många olika ändamål såsom nya bostäder, trafiklösningar, rekreation och kultur. Kontoret delar också motionärens uppfattning att stadens vattennära lägen bör göras allmänt tillgängliga. De övergripande principerna för att fånga upp och beakta olika perspektiv och intressen och väga dessa mot varandra anges i stadens Vision 2030 och stadens nya översiktsplan – Promenadstaden.

Vad gäller motionärens oro för att den allmänna tillgängligheten till kajer och stränder kan gå förlorad på grund av exploatering och den nuvarande trafikplaneringen, vill kontoret erinra om att redan tidigt i exploateringsprocessen, innan markanvisning

beslutas, görs en analys av olika faktorer, bland andra tillgången till och tillgängligheten av såväl lokala grönområden som större friluftsområden. Resultatet av denna tidiga miljöbedömning redovisas för nämnden i markanvisningsärendet.

Senare i planprocessen fördjupas analyserna med hjälp av det unika planeringsunderlag som staden har, när det gäller dessa frågor, i form av sociotopkartan och lokala parkplaner.

I Stockholms Parkprogram, godkänt av kommunfullmäktige 2006-01-23, anges de rekommendationer och målsättningar som gäller för bl.a. tillgången till grönområden. Friluftsområden större än 50 ha bör finnas inom 1 km från bostaden. Stadsdelsparker 5-50 ha stora bör nås inom 500 meter och kvartersparker 0,5-5 ha bör inte ligga längre bort än 200 meter från bostaden. Utöver detta bör det givetvis också finnas möjligheter till lek och samvaro inom bostadsområdet.

I vissa projekt kan inte alla rekommendationer uppfyllas. I stenstaden kan t.ex. inte friluftsområden nås i alla delar. Även om man inte alltid kan leva upp till rekommendationerna, görs alltid grönområdesanalyser i bostadsprojekten. Eftersom eventuella brister då kommer i dagen finns möjligheter till kompenserande åtgärder.

När det gäller nya bostadsexploateringar i vattennära lägen säkerställs i princip alltid allmänhetens tillgång till vattnet. Just för att Stockholmarna i bl.a. rekreativt syfte ska kunna tillgodogöra sig de vattennära lägena. Ett exempel på detta finns i de nu aktuella exploateringsplanerna för Larsboda Strand där Drevvikens strand är avsedd att bli tillgängligare för rekreation genom strandpromenad och bryggor. Tanken är att skapa en obruten flera kilometer lång strandpromenad längs Drevviken, Forsån och Mangelungen.

Motionen nämner både stränder och kajer. Det bör noteras att detta är två tämligen skilda miljöer. En kaj förknippas man oftast med urbana miljöer, båtplatser osv. En grön strandmiljö är däremot något som mer är typiskt för ickeurbana miljöer.

Det kan också nämnas att i samband med att fullmäktige antog den nya översiktsplanen fick stadsbyggnadsnämnden och trafik- och renhållningsnämnden i uppdrag att i samverkan med andra berörda parter utveckla parkprogrammet och ta fram metoder för planering och utveckling av parker och grönområden med fokus på hur fler stockholmare ska få möjlighet att utnyttja stadens gröna miljöer. Av kommunstyrelsens utlåtande 2010:26 framgår att uppdraget gäller hur stadens grönska och parker kan utvecklas samtidigt med en kraftig befolkningsökning och nybyggande.

Många stränder och kajer har blivit tillgängliga tack vare exploateringar

Exploateringskontoret vill också framhålla att det i många fall är just tack vare exploateringar och de ekonomiska förutsättningar som dessa inneburit som stränder och kajer

blivit tillgängliga för allmänheten. Staden har således under senare år i samband med nyexploateringar friställt stora kajområden som tidigare varit avstängda för hamn- och industriverksamhet. Detta har framförallt gjorts i Hammarby sjöstad där mycket stora sjönära ytor iordningsställs som kaj/strandpromenad. Om några år knyts gångvägen längs Årstaviken samman med kajerna i Nacka via Sjöstadens kajer och bryggor. Därmed bildas ett sammanhängande gångstråk på flera kilometer.

Liknande förbättringar av allmänhetens tillträde till stadens vattenlägen sker på bl.a. västra Kungsholmen där en ny strandpromenad och en strandpark anläggs i samband med exploateringar för framförallt bostäder. Tidigare var dessa vattennära lägen otillgängliga på grund av användning för bl.a. asfaltverk.

Även i stadsförnyelseområdet Annedal i Mariehäll görs omfattande förbättringar av allmänhetens tillgång till stadens vatten. Där anläggs nu nya parker och en strandpromenad med kaj och bryggor längs den breddade Bällstaån.

En liknande utveckling avses snart ske i samband med exploateringen av Norra Djurgårdsstaden där kajer och stränder planeras bli iordningsställda för allmänheten. När det gäller motionärens önskan att "omvandla stadens kajer till gröna strövområden" bör dock erinras om att många kajer är byggda som påldäck med begränsade förutsättningar för vegetationen att få fäste.

Skärpta strandskyddsregler i Stockholm

Sedan den 1 juli 2009 gäller nya regler om strandskydd. De nya reglerna innebär att strandskyddet även i fortsättningen utgår från 100-metersförbudet, dvs. att man inte får bygga närmare stranden än 100 meter. Det blir lättare att få bygga vid stränder i landsbygdsområden med god tillgång till stränder för att främja landsbygdsutveckling. I områden med starkt exploateringsstryck stärks skyddet, genom tydligare och stärkta regler och en restriktiv tillämpning. Strandskyddet stärks på en rad sätt, bland annat genom att de särskilda skäl som krävs för att ge dispens eller upphäva strandskydd uttrycks i lagtexten. Länsstyrelserna har nu möjlighet att överpröva en kommuns beslut om dispens, om det kan befaras att förutsättningarna för att besluta om dispens inte är uppfyllda.

Remissbehandlingen av ett tidigare förslag visade enligt regeringen att reglerna gav för stort tolkningsutrymme och att kommunerna får alltför stort inflytande över strandskyddet. Lagtexten skrevs därför om så att det blir möjligt att uppnå det som enligt regeringen från början varit avsikten - att begränsa nybyggnationen i de redan högexploaterade områdena och främja landsbygdsutvecklingen genom lättnader i områden där det finns gott om orörda stränder.

Det har redan visat sig att de nya strandskyddsreglerna kan komma att begränsa eller förhindra planerade eller tänkbara exploateringar i Stockholm nära vatten. Detta kan förefalla ligga i linje med motionens tankegångar.

Kontoret håller det inte heller för uteslutet att begränsade exploateringsmöjligheter kan innebära försämrade förutsättningar att skapa nya strandpromenader och göra stadens stränder och kajer mer tillgängliga för allmänheten. En sådan utveckling synes inte ligga i linje med motionens förslag. Det har som nämnts många gånger tidigare varit just tack vare exploateringarna och de ekonomiska förutsättningar som dessa inneburit som stränder och kajer kunnat göras tillgängliga.

Exploateringskontoret bedömer att det ännu är för tidigt att bedöma vilken samlad effekt de skärpta strandskyddsreglerna kan få på bostadsbyggandet i Stockholm men anser att det finns skäl för staden att följa tillämpningen av de nya reglerna.

Stadsbyggnadsnämnden

Stadsbyggnadsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 17 februari 2011 att överlämna kontorets tjänsteutlåtande daterat den 27 januari 2010 som svar på remissen från kommunstyrelsen.

Reservation anfördes av Tomas Rudin m.fl. (S), Elina Åberg m.fl. (MP) och Maria Hannäs (V), *bilaga 1*.

Stadsbyggnadskontorets tjänsteutlåtande daterat den 27 januari 2011 har i huvudsak följande lydelse.

Det blå och det gröna är två Stockholmska kvaliteter som uppskattas av stadens invånare och besökare. Det är således kvaliteter som staden bör värna om genom en noggrann avvägning av utveckling respektive bevarande.

Anledningen till att flera av stadens vattenlinjer kantas av hårt trafikerade vägar ligger i de stadsbyggnadsideal som präglat stadens planering historiskt. Under en lång tid utvecklades Stockholm utan större kontakt med vattenrummen, avskurna av trafikleder och industriområden. Idag planeras staden annorlunda. Tillgänglighet till stränder och kajer är viktiga element då de tillför kvaliteter till ett område. Stadsutvecklingsområden som Hammarby Sjöstad, Mariehäll och Liljeholmskajen/Årstadal är några exempel där vattenkontakten har förbättrats och den allmänna tillgängligheten har säkrats i samband med exploatering.

Promenadstaden – Översiktsplan för Stockholm beskriver och poängterar dessa värden. Översiktsplanen lyfter fram att Stockholms vatten gör staden unik, inte minst när

det gäller rekreation. Rekreation är även angeläget ur ett regionalt perspektiv. Vidare diskuterar översiktsplanen tillgängligheten till stränder och kajer, vilken har ökat. Staden har länge arbetat för att öka tillgängligheten till sjöar och vattendrag genom nya strandpromenader och omvandlingen av tidigare hamn- och industriområden till nya vattennära stadsdelar. Flera av stadens mest uppskattade mötesplatser och rekreationsområden ligger också nära vatten. Översiktsplanens planeringsinriktning ”Skapa attraktiva stråk och bättre möjligheter till rekreation vid stadens vatten” innebär att utbyggnaden av strandpromenader ska fortsätta och bristande länkar ska om möjligt åtgärdas. I samband med omvandling av hamn- och industriområden ska tillgängliga, levande och tillräckligt breda stråk skapas. Staden ska även främja fritidsfiske, bad, båtliv och turism. Planeringsinriktningen utgör tillsammans med miljöförvaltningens strandinventering och parkprogrammet ett bra underlag för att i planeringen se till att stadens invånare får tillgång till grönska och vattenkvaliteter.

Stadens stränder och kajer fyller en viktig funktion vad gäller rekreation men också för växt- och djurlivet samt bad och båtliv. Längs med stadens kajer återfinns också för staden strategiska hamnfunktioner. Vidare besitter stadens vatten en framtida potential för kollektivtrafik på vatten. Sammanfattningsvis finns det många anspråk och intressen i de vattennära lägena vilket kräver en noggrann avvägning i planeringen.

Trafik- och renhållningsnämnden

Trafik- och renhållningsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 17 februari 2011 att överlämna och återopa kontorets tjänsteutlåtande som svar på remissen från kommunstyrelsen.

Reservation anfördes av Emilia Hagberg m.fl. (MP), *bilaga 1*.

Reservation anfördes av Malte Sigemalm m.fl. (S), *bilaga 1*.

Trafikkontorets tjänsteutlåtande daterat den 17 februari 2011 har i huvudsak följande lydelse.

Trafikkontoret får många förfrågningar och idéer om anläggningar på och användning av kaj – och strandpartier. Särskilt de centrala lägena i innerstaden är eftertraktade och konkurrensen hård mellan olika intressen.

Övergripande för staden gäller den 2010-03-15 av kommunfullmäktige antagna översiktsplanen som visar användning och intentioner för de vattennära områdena.

En planeringsinriktning är att skapa stråk och bättre möjligheter till rekreation vid stadens vatten. Utbyggnaden av strandpromenader ska fortsätta och bristande länkar

om möjligt åtgärdas. I samband med omvandling av hamn – och industriområden skall tillgängliga, levande och tillräckligt breda stråk skapas. Staden ska även främja fritidsfiske, bad, båtliv och turism.

I avtal mellan staden och Stockholms Hamn AB (beslut i Trafik – och renhållningsnämnden 2010-10-26) om markutnyttjande och drift och underhåll av hamnområden poängteras att samarbete skall ske mellan parterna i syfte att gemensamt uppfylla stadens övergripande målsättningar för nyttjande av kajer och offentliga rum. Samarbetet har påbörjats och startar med bl a en inventering och analys av stränder och kajer i innerstaden ur olika aspekter. Detta underlag kommer att vara ett av flera användbara underlag som behövs för att kunna göra goda avvägningar för användningen av områdena.

Då det gäller exploateringsområden i vattennära områden, kan t e x nordvästra Kungsholmen nämnas där en bred park anläggs längs hela vattenfronten för att knyta an till den nya Kristinebergs Strandpark. Parkstråket längs Norr Mälarstrand är nyligen upprustat och en strävan är att ordna genomgående gångstråk runt innerstaden pågå – för närvarande breddas och upprustas Strömkajen. Tilläggas kan också, som motionären önskar, att utställningar anordnas ofta i vattennära lägen, t e x Raoul Wallenbergs Torg (fotoutställning m m), Strandvägen (konst), Skeppsbron (skärgårdsutställning). Restauranger och caféer utökas ständigt i vattennära lägen.

Stockholms Hamn AB

Stockholms Hamn AB beslutade vid sitt sammanträde den 15 mars 2011 att godkänna redovisningen enligt skrivelse till styrelsen den 23 februari 2011 samt överlämna den som Hamnens svar till KF/KS kansli i Stadshuset.

Reservation anfördes av Malte Sigemalm, Stefan Hansson (S), Anders Djerf (V) och Vivianne Gunnarsson (MP), *bilaga 1*.

Stockholms Hamn AB:s redovisning daterat den 23 februari 2011 har i huvudsak följande lydelse.

I Stadens ägardirektiv till Stockholms Hamn AB för åren 2011-2013 sägs bl a att bolaget

- ska fortsätta utvecklingen och upprustningen av stadens innerstadskajer
- delta i arbetet med en nystadsövergripande kajstrategi

I de av fullmäktige nyligen godkända avtalen mellan Hamnen och staden genom dess exploateringsnämnd och trafik- och renhållningsnämnd regleras ansvarsfördelningen mellan Hamnen och staden vad avser nyttjande av mark samt hur drift och underhåll,

tillsyn av kajer och bryggor, slussar m m ska ske inom dessa markområden. I det gemensamma tjänsteutlåtandet som togs fram inför beslut om avtalen i Stockholm hamns AB:s styrelse, exploateringsnämnde och trafik- och renhållningsnämnden påtalades särskilt vikten av ett bra samarbete mellan Stockholms Hamnar och Trafikkontoret ”i syfte att gemensamt uppfylla stadens övergripande målsättningar för nyttjande av kajer och det offentliga rummet”. Ett sådant samarbete har redan inletts.

Då vi talar om innerstadskajer för vilka Stockholms Hamnar ansvarar för drift och underhåll avses i första hand följande kajer:

- Skeppsbron och delar av Stadsgården
- Söder Mälarstrand
- Norr Mälarstrand, Klara Mälarstrand
- Nybroviken, Strandvägen
- Strömkajen och övriga kajer på Blasieholmen
- Norra Hammarbyhamnen

De senaste 15 åren har mer det eller mindre kontinuerligt pågått upprustningar av dessa kajområden bland annat för att uppnå delar av det som motionären efterstavar. Vid renoveringarna har följande aspekter varit vägledande:

- Kajer av fortsatt hög kvalitet anpassade till verksamheten
- Tillgänglighet för alla
- Trygga och säkra miljöer
- Estetik, vackra kajer. Materialval, belysning och andra detaljer som skyltar, bänkar, papperskorgar, etc anpassas till miljön. Detta säkerställs genom upprättande av gestaltungsprogram
- Förhöja Stockholms skönhet genom närheten till vattnet

Arbetena med att renovera kajerna har letts av Hamnen och skett i samarbetsprojekt där olika delar av staden deltagit som trafikkontoret, stadsbyggnadskontoret, berörda stadsdelsförvaltningar m fl.

Motionären tar upp frågan om att kajerna utnyttjas som parkeringar, upplagsplatser m m. Vi delar uppfattningen att parkeringar på kajerna bör begränsas. Detta har dock inte alltid varit så lätt eftersom parkering och inte minst boendeparkeringar är en bristvara i innerstaden. Därför har vissa kompromisser fått göras. Nämnas kan att antalet parkeringsplatser har minskats på såväl Skeppsbron, Söder Mälarstrand och Strandvägen i samband med de renoveringar som genomförts. Vid flertalet av kajerna som förvaltas av Hamnen förekommer båttrafik i någon form. Det kan vara skärgårdstrafik eller skutor som ligger vid kajerna. Det finns där alltid ett behov av att hantera visst material på land i samband med fartygsförläggningar. En strävan har varit, och stor möda har lagts ned på, att minska sådana upplag så långt möjligt med hänsyn till verksamheten

och att tillse att de behov som finns kan hanteras så inom särskilda områden och utformas så att de inte förfular omgivningen.

Frågan om i vad mån plantering av träd på kajerna ska ske har diskuterats mycket. I vissa miljöer bedöms det inte förenligt med övriga stadsmiljön och historiska hänsynstaganden att plantera träd och buskar på kajerna. Som exempel på sådan kaj kan nämnas Skeppsbron. En kajsträcka där plantering av träd ansetts som ett gott tillskott till miljön är Söder Mälarstrand där nyplantering av träd skedde i samband med renoveringen. Längs Norr Mälarstrand finns idag en lummig grönska som ger karaktär åt området. Vid renoveringen av kajen vidtogs omfattande skyddsåtgärder för att inte skada träden.

I samband med renoveringen av Norr Mälarstrand ändrades förtöjningen av båtarna så att de ligger stävförtöjda i stället för som tidigare förtöjda längs kajen. Området upplevs därigenom som luftigare och trivsammare med mer utsikt över vattnet samtidigt som båtarna synliggörs på ett trevligt sätt, något som både båtägarna och allmänheten uppskattat. Detta är en princip för förtöjning som planeras och övervägs även på andra kajer i staden.

Som nämnts ovan har arbetet med upprustningen av kajerna pågått under många år. Nedan visas några exempel på resultatet av sådana renoveringsprojekt:

Skeppsbron vid Logården

Söder Mälarstrand

Norr Mälarstrand

Strandvägen

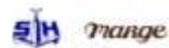

Nybrovikens anslutning till Roul Wallenbergs torg

VY FRÅN STRÖMBRON

STYRNINGSKONTORETS PRESENTATIONEN (2016)

Strömkajen där renovering och upprustning pågår

Det har länge funnits en tanke om att se kajerna från Slussen via Skeppsbron, Blasieholmen, Nybroviken och Strandvägen som ett sammanhängande promenadstråk. År

2005 invigdes "Promenad Saltsjöstråk" ett koncept som säkerligen går att utveckla vidare.

Stockholms Hamnar ser det också som värdefullt att kajerna används för levande sjöfart. Som ett led i detta har Hamnen inrättat ett antal båthållplatser på kajerna. Syftet med detta är att icke linjebunden sjöfart som sjötaxi, chartersjöfart mm på ett enkelt sätt ska ha tillgång till anlösningsplatser i centrala lägen i staden. Hamnen ser det som viktigt att inte skapa konflikter mellan sjöfart och annan verksamhet på kajerna.

Sammanfattning

Stockholms Hamnar delar motionärens uppfattning att stadens kajer är mycket värdefulla inslag i stadsmiljön och att det är viktigt att de vårdas och utvecklas. Som framgår av ovanstående har mycket gjorts men arbetet behöver fortsätta. I stadens ägardirektiv till Hamnen sägs att arbetet med utvecklingen och upprustningen av innerstadskajerna ska fortsätta samt att Hamnen ska delta i arbetet med en ny stadsövergripande kajstrategi, vilket också synes vara i överensstämmelse med motionens intentioner. I det arbetet finns utrymme för kreativa idéer om utveckling och användning av kajområdena.

RESERVATIONER M.M.

Exploateringsnämnden

Reservation anfördes av Maria Östberg Svanelind m.fl. (S) samt Ann-Margarethe Livh (V) enligt följande.

Exploateringsnämnden tillstyrker motionen.

Kontoret tar i sitt svar fasta på att nyexploatering gör nya stränder tillgängliga för Stockholmarna. Det är bra, men det står inte i konflikt med motionens tanke att sträva efter att göra mer och fler av Stockholms stränder till gröna strövområden.

Reservation anfördes av Gabrielle Gjerswold (MP) enligt följande.

Exploateringsnämnden tillstyrker motionen.

Det finns behov av en plan för hur stadens kajer och stränder kan förbättras och bli mer tillgängliga för allmänheten. En av intentionerna med strandskyddslagen är just den att allmänheten ska få tillgång åtminstone till de 100 meterna närmast vattnet.

Som det nu är beviljas det både i Stockholm och på andra håll alltför ofta dispenser från strandskyddet vilket gör att allmänhetens tillträde till vattennära mark begränsas. Dessutom kan detta ge problem i framtiden när vattennivån stiger. Det kan diskuteras om 100-metersförbudet för bebyggelse är tillräckligt.

Att ge allmänheten ökad tillgänglighet till kajer och stränder ska ske även om någon exploatering inte är aktuell genom markanvisning till en byggherre.

Stadsbyggnadsnämnden

Reservation anfördes av Tomas Rudin m.fl. (S), Elina Åberg m.fl. (MP) och Maria Hannäs (V) enligt följande.

föreslår att stadsbyggnadsnämnden beslutar att tillstyrka motionen, samt anför följande:

Kontoret tar i sitt motionssvar fasta på att nyexploatering gör nya stränder tillgängliga för Stockholmarna samt på översiktsplanens betoning på just de värden motionen lyfter. Kontoret skriver att det finns många anspråk och intressen i de vattennära lägena vilket kräver en noggrann avvägning i planeringen. Det är utan tvekan så, och just

därför är det viktigt att inte glömma de värden som gröna park- och strövområden tillför staden. Platser där människor möts, platser för rekreation, för barnens lek och för aktiva fritidsliv också i centrala delar av staden tillför liv och lust till vår stad. I tider av svår bostadsbrist och trafikproblem händer det inte sällan att de värden som är lite svårare att mäta glöms bort. Vi är dock övertygade om att vi kan komma tillrätta med stadens bostadsbrist och trafiksituation, utan att för den saken kompromissa med de kvaliteter som exempelvis riktiga strandpromenader innebär. Det är bra att Staden är vaksam på detta så att vi inte i slutändan bygger på bekostnad av de andra värden som gör Stockholm fantastiskt.

Trafik- och renhållningsnämnden

Reservation anfördes av Emilia Hagberg m.fl. (MP) enligt följande.

föreslår att nämnden tillstyrker motionen och att nämnden därutöver anför följande:

Stadens kajer ska vara attraktiva miljöer och de ska göras mer tillgängliga för gående och cyklister. Det behövs ett aktivt arbete för att kajerna i högre uträkning ska kunna användas som tilläggsplatser för kollektivtrafik på vatten och för rekreation. Kajerna ska åter präglas av marina inslag med båtliv, men även annat näringsliv som småbutiker, restauranger och caféer. Kvarvarande kulturarv ska lyftas fram.

Reservation anfördes av Malte Sigemalm m.fl. (S) enligt följande.

föreslår att nämnden tillstyrker motionen och att nämnden därutöver anför följande:

Stockholms sjönära läge möjliggör att nyttja bl a stadens kajer på ett bra sätt. Det finns många kajer och delar av strandpromenader som inte ligger i direkt city läge som är har en tråkig utformning. En del av dessa lägen innehåller idag uppställningsytor. Vi vet att Stockholm kommer att expandera, dels med fler boende och dels med fler fastigheter. Att redan i dag kunna planera in för något nytt, något kännetecknande för Stockholm i framtiden, nämligen gröna parker längs våra kajer är värdefullt.

Det är många aktörer och intressenter idag som vill på olika sätt ”utveckla” kajerna. Det gäller att slå vakt om kajernas betydelse och då kan ”grön” politik vara ett sätt att nyttja kajerna.

I och med att det finns redan med i översiktsplanering för staden tankegångar som motionen tar upp vore det en naturlig fortsättning av arbetet att redan nu starta ett arbete i motionens anda och inriktning.

Stockholms Hamn AB

Reservation anfördes av Malte Sigemalm, och Stefan Hansson (båda S), Anders Djerf (V) och Vivianne Gunnarsson (MP) enligt följande.

Det är viktigt för en stad som Stockholm, med dess sjönära läge, att främja folklivet vid stadens kajer. Stadens kajer är väl använda under hela året, främst sommartid av vår egna verksamhet men även av människors egna spontanitet.

Soldyrkare, kaffeälskare och lunchsällskap samsas, stundom trängs, vid de vattennära områdena. Kajområdena som dom är nu är väl anpassade för den avsedda verksamheten men skulle med enkla grepp kunna utvecklas för ett trevligare folkliv närmare stadens vatten. I det avtal med Trafikkontoret bör arbetet fortskrida med utvecklingen av de kajer som i dag behöver rustas upp.

KOMMUNFULLMÄKTIGE

Motioner

2010:40

2010:40

Motion av Tomas Rudin (S) om omvandling av stadens kajer till gröna strövområden

Dnr 309-2800/2010

Staden mellan broarna – Stockholm, är överallt vid vatten. Men hur har vi i moderna tid nyttjat Stockholms kajkanter och stränder? Till övervägande del är de centrala vattennära lägena antingen hårt exploaterade eller hårt trafikerade. Kajer har omvandlats till parkeringsplatser eller upplagsplatser. Som exempel kan nämnas Norrmälarstrand, Skeppsbron eller Södermälarstrand. Ett alternativt sätt att nyttja gammal hamnmark är att omvandla de vattennära lägena till hårt exploaterade bostadsområden t ex Hammarby sjöstad eller Årsta dal.

Gemensamt för de flest ytor nära vatten är att de är relativt otillgängliga eller bullriga. Exploateringsstrycket och den nuvarande trafikplaneringen gör att det troligtvis är en utveckling som kommer att fortsätta. Vattennära lägen är attraktiva lägen för exploateringsintressen och den allmänna tillgängligheten kan gå förlorad.

En alternativ vision för staden vore att omvandla dessa unika lägen till strövområden, En slags rekreationsplatser för den stressade storstadsbon. Lugna vackra miljöer vid vatten dit alla framtida Stockholmare kan finna plats för själ och hjärta. Vad som krävs för detta är egentligen bara en smartare planering. Om nuvarande parkeringsplatser flyttas till andra lägen är mycket vunnet. En ny stadsplan för dessa områden borde tas fram och parkmark bör anläggas i dessa centrala lägen. Restauranger, badplatser, caféer, museer, gallerier och andra verksamheter som passar i en vacker och lugn citynära miljö bör anläggas här, men även offentlig konstrum för permanenta och tillfälliga utställningar.

Områdena närmast vatten i citynära lägen kan om idén genomförs konsekvent bli ett signum för Stockholm och skulle förstärka stadens attraktionskraft som föregångsstad och turistattraktion.

Jag föreslår att kommunfullmäktige beslutar

att ta fram en plan för omvandling av stadens kajer till gröna park- och strövområden för framtida kultur och rekreation.

Stockholm den 13 december 2010

Tomas Rudin